

Regeringen
Näringsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Uppdrag till Energimyndigheten i regleringsbrevet angående sektorsansvar för ekologisk hållbar utveckling

Energimyndigheten överlämnar bifogade rapport "Samordning av olika miljöuppdrag - Energimyndighetens redovisning samt förslag till förändringar". Myndigheten redovisar i rapporten hur arbetet med sektorsansvar för ekologisk hållbar utveckling, arbetet med de nationella miljökvalitetsmålen och miljöledningssystem samordnas samt föreslår preciseringar av uppdragen och förändringar av samordningen.

Energimyndigheten har som stöd i arbetet använt de frågor som Naturvårdsverket sände ut under våren 2003. De avdelningar på myndigheten som arbetar med miljöuppdrag har deltagit i arbetet med att ta fram rapporten genom att de lämnat in material kring olika frågeställningar. Rapporten har sammanställts av Gunilla Karlsson.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Thomas Korsfeldt. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit verksjuristen Fredrik Selander utvecklingsdirektören Lars Tegnér, stabschefen Zofia Lublin, avdelningscheferna Josephine Bahr, Andres Muld, Birgitta Palmberger och Klas Tennberg enhetscheferna Pernilla Axelsson, Bengt Boström och Thomas Levander, samt handläggarna Eija Österberg och Gunilla Karlsson, den sistnämnda föredragande.

Thomas Korsfeldt

Gunilla Karlsson

Energimyndigheten

Samordning av olika miljöuppdrag

- Energimyndighetens redovisning samt förslag till
förändringar 2003

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Uppdrag	3
Arbete med det särskilda sektorsansvaret för ekologiskt hållbar utveckling, miljömål och miljöledningssystem.....	3
Energimyndighetens synpunkter på det fortsatta arbetet med miljöinriktade uppdrag	4
Inledning med mål och syfte	5
Bakgrund	5
Miljöledningssystem.....	6
Särskilt sektorsansvar för ekologiskt hållbar utveckling	6
Miljökvalitetsmål.....	7
Samband mellan de tre miljöuppgifterna	7
Energimyndighetens olika roller	7
Energimyndighetens arbete med sektorsansvaret för EHU	9
Intern organisation.....	9
Myndighet och energisektor i samverkan.....	9
Mål, uppföljning och utvärdering.....	11
Erfarenheter av sektorsarbetet	12
Utveckling och förtydligande av sektorsansvaret.....	13
Samordning av olika uppgifter inom miljöarbetet	14
Förbättrad samordning av de tre miljöuppgifterna.....	15
Energisektorns miljöpåverkan	17
Energimyndighetens arbete med de tre miljöuppgifterna	23

Sammanfattning

Uppdrag

Energimyndigheten har i sitt regleringsbrev för år 2003 fått i uppdrag att redovisa hur myndighetens arbete med sektorsansvar för ekologiskt hållbar utveckling, arbetet med de nationella miljökvalitetsmålen och miljöledningssystem samordnas samt föreslå eventuella förändringar av samordningen. Myndigheten redovisar i denna rapport uppdraget. Rapporten är upplagd utifrån de frågeställningar som Naturvårdsverket gett till de 24 sektorsmyndigheterna med särskilt ansvar för ekologiskt hållbar utveckling och som fått liknande uppdrag som Energimyndigheten.

En hållbar utveckling bygger på tre dimensioner som är ömsesidigt beroende av varandra; den ekonomiska, den ekologiska och den sociala. Energimyndighetens huvudsakliga inriktning på lång sikt bygger på att fullgöra regeringens mål för omställningen av energisystemet. Den bygger vidare på en kombination av den ekonomiska och ekologiska dimensionen, där båda storheterna väger lika tungt.

Arbete med det särskilda sektorsansvaret för ekologiskt hållbar utveckling, miljömål och miljöledningssystem

Energimyndigheten gjorde under 1999 en lägesredovisning av sektorsansvaret för ekologisk hållbar utveckling där man bl. a. definierade energisektorn brett som tillförsel, distribution, omvandling och användning av energi. Arbetet med det särskilda sektorsansvaret är integrerat i myndighetens ordinarie arbete och därför anser Energimyndigheten inte att någon separat organisation och redovisning utöver myndighetens årsredovisning behövs. Ansvar för miljömålsarbetet finns på avdelningen för systemanalys och ansvaret för miljöledningssystem på GD-staben. Internt sker en samverkan kring frågorna på myndigheten. Myndigheten redovisar årligen sitt miljömålsarbete i årsredovisningen och sitt arbete med miljöledningssystem i en separat miljöredovisning.

När det gäller mål och handlingsplaner för de tre miljöuppdragen ser Energimyndigheten inget behov av att precisera miljökvalitetsmålen mer än vad som gjorts i delmålen och sektorsmål finns redan i de senaste energipropositionerna. Vad gäller miljöledningssystemet finns i dagsläget endast övergripande mål, miljöpolicy och handlingsplan.

Energimyndighetens synpunkter på det fortsatta arbetet med miljöinriktade uppdrag

- För att myndigheternas arbete med det särskilda sektorsansvaret för ekologisk hållbar utveckling ska bli effektivt krävs tydliga gränsdragningar mellan olika ansvarsområden. En tydligare fördelning av ansvarsområden från Regeringskansliet till myndigheter skulle minska risken för dubbelarbete. Energimyndigheten ser helst att framtida miljöinriktade uppdrag bereds av Näringsdepartementet.
- Energimyndigheten anser att relevanta delar i beslutet om "Särskilt sektorsansvar för ekologiskt hållbar utveckling" från 1998 bör inarbetas i myndighetens instruktion eller regleringsbrev och samordnas med miljömålsarbetet. Om sektorsansvaret och miljömålsarbetet samordnas skulle arbetet kunna bli effektivare. Dessutom skulle årsredovisningen kunna bli tydligare genom en samlad beskrivning av sektorsarbete som bedrivits och hur det påverkat miljömålen.
- Sektorsmyndigheternas roll i miljömålsarbetet (Miljömålsrådets uppföljning, utvärdering m.m.) bör preciseras då flera av myndigheterna deltar i detta arbete utan direkt ansvar för miljömål eller s. k. grundläggande värden. Energimyndigheten anser att miljöarbete inte bara får bli uppföljning och utvärdering utan en prioritering av arbete med åtgärder behöver komma till stånd. Åtgärdsarbete utförs bäst integrerat med övriga frågor i sektorerna.
- Energimyndighetens arbete har stor relevans för de tre strategier som nämns i miljömålssammanhang, främst strategin för effektivare energianvändning och transporter. Energimyndigheten anser att ett ökat fokus bör läggas på strategierna. På så sätt kan ett helhetsgrepp tas i linje med hur sektorsmyndigheterna arbetar och sektorsmyndigheternas åtgärdsarbete kan leda till att flera miljömål kan nås.
- Naturvårdsverket spelar en viktig roll i Miljömålsrådet som målansvarig myndighet för 9 av de 15 miljökvalitetsmålen. Dessutom har Naturvårdsverket en samordnande roll i arbetet med det särskilda sektorsansvaret. Miljömålsansvariga myndigheter har uppgifter som delvis kan sägas överlappa sektorsansvaret. Dessa roller behöver därför analyseras vidare och arbetsfördelningen mellan Naturvårdsverket och övriga sektorsmyndigheter behöver preciseras.
- Miljöledningssystem fungerar som ett verktyg för att nå miljömål, vad gäller direkt och indirekt miljöpåverkan, men Energimyndigheten anser att arbetet med miljöledningssystem i nuläget inte bör integreras med övriga miljöuppdrag. Energimyndigheten har i dagsläget valt att samordna miljöledningen med kvalitetsarbetet.

Inledning med mål och syfte

Energimyndigheten har i sitt regleringsbrev för år 2003 fått i uppdrag att redovisa hur myndighetens arbete med sektorsansvar för ekologiskt hållbar utveckling, arbetet med de nationella miljökvalitetsmålen och miljöledningssystem samordnas samt föreslå eventuella förändringar av samordningen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september.

Liknande uppdrag har getts till flertalet av de 24 myndigheter som 1998 gavs ett särskilt ansvar att arbeta med ekologiskt hållbar utveckling. Uppdragen skiljer sig åt och Naturvårdsverket har fått en övergripande roll i att sammanställa och analysera myndigheternas redovisningar. Vidare ska Naturvårdsverket lyfta fram förslag till vidareutveckling och eventuella behov av förtydligande av det särskilda sektorsansvaret. Naturvårdsverket skickade under våren 2003 ut en rad frågor till sektorsmyndigheterna för ekologisk hållbar utveckling samt önskemål om upplägg av rapporteringen utifrån dessa; allt för att underlätta sammanställningen från samtliga myndigheter. Energimyndigheten har utgått från Naturvårdsverkets frågor med betoning på de frågor som rör uppdraget i regleringsbrevet.

Bakgrund

Energi- och miljöfrågor hänger ihop på många sätt och ett av Energimyndighetens mål med verksamheten är att ställa om det svenska energisystemet så att det blir långsiktigt ekonomiskt och ekologiskt hållbart. Myndigheten ska också bidra till välförhållanden och en god miljö i hela landet.

Under senare år har myndigheten fått flera uppdrag att arbeta med miljöfrågor utifrån. Utgångspunkterna har varit:

- Införande av ***miljöledningssystem***¹ utifrån regeringsuppdrag om "Miljöledningssystem i statlig förvaltning" år 1998
- Ett ***särskilt sektorsansvar för ekologiskt hållbar utveckling***² som regeringen gav till 24 myndigheter 1998, däribland Energimyndigheten
- Arbete för att nå de av riksdagen antagna (1999) svenska ***miljökvalitetsmålen***³ med prioritering av Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning och God bebyggd miljö

¹ M 98/4739/8

² M 98/2998/8

³ Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop 2000/01:130)

Arbetet med miljöfrågor utifrån de tre ovan nämnda uppdragen (bilaga 1) har varit oklart för flera myndigheter. Detta gäller inte minst arbetet med det särskilda sektorsansvaret för ekologisk hållbar utveckling då det varit upp till myndigheterna själva att definiera den egna sektorn i detta sammanhang, driva miljöarbetet framåt i denna sektor samt sätta upp sektorsmål.

En stor del av Energimyndighetens arbete bidrar till en bättre miljö och arbetet bedrivs på flera sätt utåtriktat mot "sektorn". Utveckling av sektorsansvaret för miljön, införandet av miljöledningssystem och arbetet för att nå miljökvalitetsmålen är sammankopplade och kompletterar varandra. Det är därför svårt att dela upp arbetet i olika typer av miljöarbete.

Miljöledningssystem

Energimyndigheten är en av de myndigheter som har regeringens uppdrag att införa ett strukturerat och målinriktat miljöarbete inom projektet "Miljöledning i statlig förvaltning". I stort sett samtliga myndigheter har i uppdrag att införa miljöledningssystem, vilket innebär en integrering av miljöhänsyn – både när det gäller den interna och den externa verksamheten. Miljöledningssystemet är ett verktyg för att systematiskt styra miljöarbetet.

Särskilt sektorsansvar för ekologiskt hållbar utveckling

Det särskilda sektorsansvaret innebär att Energimyndigheten har ett ansvar för att driva arbetet med en ekologiskt hållbar utveckling framåt inom myndighetens sektor⁴. Miljökvalitetsmålen anger inriktningen för arbetet inom sektorn.

Ansvaret innebär att:

- identifiera utvecklingen mot ekologisk hållbarhet
- ta fram underlag i form av tänkbara sektorsmål och åtgärder samt beskriva dessa åtgärders samhällsekonomiska konsekvenser
- verka för att åtgärder genomförs
- fortlöpande följa utvecklingen inom ansvarsområdet
- samarbeta med och informera om arbetet till andra som är verksamma inom sektorn.

Med ekologiskt hållbar utveckling avses⁵:

- skyddet av miljön
- en hållbar försörjning
- en effektiv användning av energi och andra resurser.

⁴ Svenska Miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop 2000/01:130)

⁵ I Regeringens skrivelse 2001/02:172 används begreppet "Tre aspekter av hållbarhet: skydda, hushålla och effektivisera"

Miljökvalitetsmål

Energimyndighetens arbete har beröring med alla de 15 miljökvalitetsmålen, mer eller mindre⁶. Enligt regleringsbrevet för år 2003 ska dock Energimyndigheten i sitt arbete bidra till att uppfylla de av riksdagen antagna miljökvalitetsmålen som är relevanta för energisektorn, med inriktning på miljömålen

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- God bebyggd miljö

I årsredovisningen ska myndigheten redovisa en bedömning av hur verksamheten har bidragit till att uppfylla relevanta miljökvalitetsmål. Myndigheten ska också redovisa hur samverkan har skett med miljömålsrådet och berörda miljömålsmyndigheter.

Samband mellan de tre miljöuppgifterna

Skillnaderna och sambanden mellan de tre miljöuppgifterna kan ses som något otydliga. I den senaste miljömålspropositionen⁷ finns dock de tre uppgifterna beskrivna i ett sammanhang. Det framgår att "det särskilda sektorsansvaret innebär att myndigheten har ett *ansvar* för att driva arbetet för en ekologiskt hållbar utveckling framåt i sin sektor. Miljökvalitetsmålen anger *inriktningen* för arbetet inom sektorn. I de fall sektorsmål utformas skall alltså miljökvalitetsmålen med tillhörande delmål och strategier vara en utgångspunkt. Införande av miljöledningssystem hos myndigheterna innebär också en integrering av miljöhänsyn i myndigheternas verksamheter och ett *verktyg* för att systematiskt styra miljöarbetet. Vid utveckling av miljömål enligt miljöledningssystemet skall miljökvalitetsmålen med tillhörande delmål och strategier vara en utgångspunkt."

Energimyndighetens olika roller

Energimyndigheten är den centrala förvaltningsmyndigheten för frågor om användning och tillförsel av energi. Myndigheten ska bidra till en omställning till en ekologiskt uthållig energiförsörjning och verka för att effekterna av energisystemet på hälsa, miljö och klimat blir så låga som möjligt.

Energimyndigheten har flera roller. I egenskap av myndighetsutövare har Energimyndigheten uppgifter som nätmyndighet och tillsynsmyndighet enligt el- och naturgaslagen. Därutöver har myndigheten ansvar för att främja en hållbar

⁶ Miljömålsrapport 2002 – bidrar Energimyndigheten till att uppfylla de 15 svenska miljökvalitetsmålen? (ER 7:2003)

⁷ Svenska Miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop 2000/01:130)

utveckling av energisystemet och fullgöra uppgifterna inom området försörjningstrygghet av energi.

Myndigheten har också som tidigare nämnts ett särskilt sektorsansvar för ekologisk hållbar utveckling. Energimyndigheten ska så långt möjligt definiera myndighetens roll i arbetet för ekologisk hållbarhet och hur den avser att arbeta inom sin specifika sektor. Arbetet ska så långt som möjligt integreras i myndighetens verksamhet.

En hållbar utveckling bygger på tre dimensioner som är ömsesidigt beroende av varandra; den ekonomiska, den ekologiska och den sociala. Energimyndighetens huvudsakliga inriktning på lång sikt bygger på att fullgöra regeringens och riksdagens mål för omställningen av energisystemet. Det bygger vidare på en kombination av den ekonomiska och ekologiska dimensionen, där båda storheterna väger lika tungt. En viktig uppgift för Energimyndigheten är att söka skapa effektiva energimarknader, vars egentliga syfte är att skapa förutsättningar för en god ekonomisk tillväxt i samhället. Verksamheten inom detta område tar därför sin utgångspunkt i den ekonomiska dimensionen. Verksamheten ska dock ske genom att samtidigt arbeta med den ekologiska och den sociala dimensionen för att bidra till en hållbar utveckling. Det är inte helt enkelt att arbeta för att nå denna mångfacetterade hållbarhet.

Energimyndighetens verksamhet sker i nära samarbete med olika aktörer inom energiområdet. Detta är ett område som ständigt förändras, breddas och fördjupas. I egenskap av sektorsansvarig för energisektorns miljöarbete innebär det också att miljöfrågorna på ett naturligt sätt kan förmedlas till samhällets olika aktörer.

Energimyndigheten tolkar sitt ansvar som sektorsansvarig för miljöfrågorna så att myndigheten inom sin forsknings- och utvecklingsverksamhet ska bidra till att göra resultaten av verksamheten kända och att ny miljöanpassad teknik kan komma ut på marknaden. I samband med myndighetsutövning tas ansvar för miljöfrågornas betydelse både på kort och lång sikt, genom tillämpning av lagstiftningen.

En viktig utgångspunkt är att se energifrågorna i ett systemperspektiv, d.v.s. att ha en klar bild över samspelet mellan energi och övriga samhällsfunktioner och att förstå helheten och kopplingar mellan olika energimarknader. Att söka bättre kunskap inom den sociala dimensionen blir ett allt viktigare inslag i forsknings- och utvecklingsverksamheten. Ett systemperspektiv är avgörande för val av styrmedel för att nå såväl de energipolitiska som de miljöpolitiska målen.

På senare tid har även andra myndigheter fått i uppdrag att driva program inom miljöområdet som berör energiområdet. Innebörden av sektorsansvaret för miljön blir därför mer diffust och svårtolkat, och kan dessutom leda till dubbelarbete. Det finns en tendens att arbetet med miljömål, där regeringen har pekat ut en ansvarig myndighet för respektive miljö kvalitetsmål leder till att sektorsansvaret får en nedtonad roll.

Energimyndighetens arbete med sektorsansvaret för EHU

Intern organisation

I Energimyndighetens uppdrag ingår arbete för att underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle¹². Det sektorsansvar för ekologisk hållbar utveckling som myndigheten fick sig tilldelat kan därför anses vara integrerat i myndighetens ordinarie verksamhet och ingen speciell organisation finns för just sektorsansvaret för ekologisk hållbar utveckling. Arbetet utförs inte under beteckningen "sektorsarbete för ekologisk hållbar utveckling".

År 1999 lämnade Energimyndigheten en lägesrapport till Miljödepartementet angående det särskilda sektorsansvaret för ekologisk hållbar utveckling men sen dess har ingen separat redovisning av arbetet gjorts. Indirekt kan dock årsredovisningen¹³ och miljömålsrapporten¹⁴ för år 2002 sägas innehålla information om myndighetens arbete mot ekologisk hållbar utveckling.

Myndighet och energisektor i samverkan

Flera av myndighetens avdelningar arbetar med sektorsansvaret för ekologisk hållbar utveckling bland annat genom att stödja forskning, utveckling, demonstration och kommunal energirådgivning. Inom de flesta arbetsområden sker en bred samverkan med andra aktörer som myndigheter, näringsliv (sektorn), universitet o.s.v. Denna mångfald av samverkan är omöjlig att presentera kortfattat men nedan redovisas ett axplock av relevanta arbetsområden.

Energimyndighetens forsknings- och utvecklingsprogram är i grunden inriktade på att åstadkomma lägre miljöpåverkan per kWh tillförd och använd energi. Forskningsprogrammen har representanter från myndigheter, näringsliv och universitet med i olika former av nätverk. Kompetenscentra är en annan form av samarbete där myndighet, industri och universitet gemensamt styr forskningen inom aktuellt område. Många program och projekt samfinansieras dessutom med näringslivet.

Energimyndigheten är remissinstans i en rad frågor rörande miljöområdet. Dessutom deltar myndigheten i referensgrupper och styrgrupper för andra aktörers

¹² Regleringsbrev för budgetåret 2003 avseende Statens energimyndighet

¹³ Årsredovisning 2002 (ER 8:2003)

¹⁴ Miljömålsrapport 2003- bidrar Energimyndigheten till att uppfylla de 15 svenska miljökvalitetsmålen? (ER 7:2003)

projekt vilket innebär många externa kontakter och möjligheter till påverkan för en hållbar utveckling.

I myndighetsgruppen för alternativa drivmedel arbetar fyra myndigheter (Vinnova, Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Vägverket) tillsammans för att få ut biodrivmedel på marknaden.

Formerna för myndighetens internationella samarbete är många men bland annat genomförs en rad klimatinriktade projekt i länder runt Östersjön. Detta i samverkan med myndigheter och näringsliv. Myndigheten medverkar i flera internationella nätverk inom EU, bl. a. Managenergy, ett nätverk för information om användning av förnybara energikällor och effektivare energianvändning. Ytterligare ett exempel är OPEF-nätverket för att implementera innovativ energiteknik främst utvecklad inom EU:s forskningsprogram inom områdena förnybara energikällor och effektivare energianvändning.

En stor del av Energimyndighetens arbete sker i samverkan med andra aktörer varför ovanstående exempel även kan tjäna som exempel på vilka *verktyg* myndigheten använder för att nå en hållbar utveckling. Tilläggas kan att myndigheten arbetar med styrmedel i form av elcertifikat för att påverka energisektorn mot ökad produktion av förnybar el.

Vidare driver myndigheten demonstrationsprojekt och teknikupphandling av ny miljövänlig teknik, informationsinsatser samt ger stöd till energirådgivare i kommuner och stöd till lokala/regionala energikontor.

Programmet Uthållig kommun ska öka de lokala energiåtgärderna på bred front och framför allt föra in den näringslivsmässiga dimensionen i energiarbetet. Nyckelordet är samverkan – mellan förvaltningar, mellan offentlig och privat verksamhet. De lokala energiåtgärderna ska medvetet utformas så att de bidrar till uthållig lokal tillväxt. Med uthållig tillväxt avses ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter.

Sedan några år tillbaka har Energimyndigheten drivit det s. k. EKO-energiprojektet för att bl. a. nå en effektivare elanvändning inom industrin, en minskad användning av fossila bränslen och därmed lägre koldioxidutsläpp. Företagen i projektet har avtal med Energimyndigheten och åtar sig bl a att fastställa en långsiktig energi- och miljöpolicy samt att analysera energikonsumtionen för att ta fram strategi och konkreta mål. Energimyndigheten inventerar och analyserar företagets energiflöde samt bidrar med underlag för energi- och miljöpolicy enligt EMAS eller ISO 14001.

För ytterligare information om Energimyndighetens arbete i energisektorn för att nå miljömålen hänvisas till Energimyndighetens miljömålsrapport 2002¹⁵. En

¹⁵ Miljömålsrapport 2003 -- bidrar Energimyndigheten till att uppfylla de 15 svenska miljö kvalitetsmålen? (ER 7:2003)

redovisning av Energimyndighetens arbete med de tre miljöuppgifterna återfinns också i bilaga 1.

Mål, uppföljning och utvärdering

Som grund för den svenska energipolitiken och Energimyndighetens arbete ligger bl. a. den senaste energipropositionen¹⁶. Här finns grundläggande mål om att skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv energiförsörjning med låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Mer definierade mål och handlingsprogram finns också, bl. a. ska användningen av el från förnybara energikällor öka med 10 TWh från 2002 års nivå till år 2010 framförallt genom införande av elcertifikatsystemet. Vidare finns mål för energieffektivisering, förnybara bränslen o.s.v.

Någon direkt koppling mellan myndighetens mål, handlingsplaner m.m. och det särskilda sektorsansvaret för ekologiskt hållbar utveckling finns inte, men då övergripande mål för energipolitiken är just hållbar utveckling har Energimyndigheten inte sett något behov av att formulera sådana mål. Myndigheten arbetar utifrån en verksamhetsplan innehållande mål och handlingsplaner samt strategier inom olika områden som bidrar till en ekologiskt hållbar utveckling.

Energimyndigheten har sedan 1997 arbetat med ett kortsiktigt och ett långsiktigt energiprogram. Det kortsiktiga programmet avslutades under 2002 för att ersättas av bl. a. elcertifikatsystemet. Programmet hade fokus på ökad tillförsel av förnybar elproduktion och minskad elanvändning för att möjliggöra en stängning av Barsebäcks andra reaktor. Det kortsiktiga programmet har kontinuerligt följts upp genom uppföljning och utvärdering. Omställningen till en ökad andel förnybar energi i det svenska energisystemet pågår, likaså en energieffektivisering och en utvärdering av delar av det kortsiktiga programmet visar att ekonomiska stöd, konverteringsbidrag och investeringsbidrag m. m. har lett till en minskning av koldioxidutsläppen med i storleksordningen 4 % fram till år 2000 om man räknar med att man ersätter elproduktion från kolkondens¹⁷.

Energisektorn har en stor påverkan på miljön (bilaga 1) och Energimyndigheten tar fram en rad prognoser och uppföljningar vad gäller energianvändning, koldioxidutsläpp från energisektorn¹⁸ o.s.v. Vidare har Energimyndigheten tagit fram indikatorer på energiområdet som används som ett underlag för att följa upp

¹⁶ "Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning" (prop. 2001/02:143)

¹⁷ Miljömålsrapport 2002 – bidrar Energimyndigheten till att uppfylla de 15 svenska miljö kvalitetsmålen? (ER 7:2003), Det kortsiktiga programmet för omställning av energisystemet – i en föränderlig värld (ER 4:2001), Det kortsiktiga programmet för omställning av energisystemet – resultat per den 30 juni 2001 (ER 12:2001), årsredovisningar, samt en kommande rapport med namn "Resultatredovisning av 1997 års energipolitiska åtgärder på kort sikt, m.m."

¹⁸ Energimyndighetens klimatrapport 2001 (ER 13:2001), Energiförsörjningen i Sverige 2002-II-25 (ER 20:2002) m. fl.

de energipolitiska målen¹⁹, däribland ekologiskt hållbar utveckling. Exempel på indikatorer är :

- **Andelen energi från förnybara källor i förhållande till olika typer av användning** som total energianvändning, elanvändning och fjärrvärmeanvändning
- **Industrins energi- och elanvändning per förädlingsvärde**, fördelat på några typiska branscher
- **Energianvändning för uppvärmning samt hushållsel/fastighetsel/driftel per ytenhet** för småhus, flerbostadshus och lokaler
- **Koldioxidutsläpp**, fördelade per sektor
- **Svaveldioxidutsläpp**, fördelade per sektor
- **Kväveoxidutsläpp**, fördelade per sektor

Det långsiktiga energiprogrammet för forskning, utveckling och demonstration av energiteknik löper på till och med år 2004 och just nu arbetar utredare med att granska och utvärdera insatserna inom 1997 års energipolitiska program, analysera behovet av förändringar, lämna förslag till riktlinjer för nya långsiktiga energiprogram m.m. Energimyndigheten har gjort flera uppföljningar av det långsiktiga programmet, den senaste publicerades under året²⁰. Alla forsknings- och utvecklingsprogram utvärderas på myndigheten. Miljöeffekter och andra effekter av forskning är dock långsiktiga och mycket svåra att mäta. Vissa konsekvenser för miljön belyses i utvärderingar, men det är vanligt att de påtagliga effekterna på miljöområdet ligger utanför själva programmen och kommer fram senare i en implementeringsfas.

Erfarenheter av sektorsarbetet

Begreppet ekologisk hållbar utveckling rymmer många dimensioner och är på flera sätt otydligt. Myndigheterna som fick ett särskilt sektorsansvar för frågorna gavs frihet att själva precisera det särskilda sektorsansvaret för sin sektor. Energimyndigheten som arbetar väldigt brett gjorde också en bred tolkning av energisektorn i detta sammanhang. Energimyndigheten upplever att miljörelaterade frågor som berör flera departement kräver en noggrann och distinkt beredning för att avvägningar ska kunna göras. Exempel på annat arbete med flera departement och myndigheter inblandade är miljömålsarbete och Agenda 21.

¹⁹ Energiindikatorer 2002 – För uppföljning av Sveriges energipolitiska mål (ER 24:2002)

²⁰ Forskning och utveckling inom energiområdet 2003 (ER 5:2003)

Energimyndigheten har mandat att driva traditionell myndighetsutövning (tillstånd, tillsyn o.s.v.) inom begränsade områden, t. ex. vad gäller nät för gas och el. Myndigheten arbetar dock med andra verktyg som elcertifikatsystem, energirådgivning, forskning, utveckling och demonstration för att nå en hållbar utveckling. Det är svårt att få snabba resultat av dessa långsiktiga insatser och därigenom att driva på sektorsarbetet i rätt riktning. Att nå en tillämpning och spridning av forskningsresultaten är en stor men viktig utmaning, likaså att utveckla energirådgivningen för konsumenter och företag. För att få till stånd lyckade åtgärder i sektorn krävs ett engagemang för miljöfrågor för de aktörer som deltar i energiområdet och en motivation för att genomföra åtgärder i sektorn, något myndigheter ej direkt kan styra över.

Energisektorn rör flera politikområden som ofta saknar samordning, ex. transport-, miljö-, och näringslivsfrågor. Det finns därför en rad målkonflikter att hantera. Energimyndigheten försöker utifrån helhetstänkande nå flera mål, men ofta är avvägningar och prioriteringar mellan olika sakområden nödvändiga. Utmaningen är att klara alla berörda miljömål och energipolitiska mål och att arbeta brett med systemsyn. I sammanhanget ska nämnas att det är många olika styrmedel som påverkar Energimyndighetens arbetsfält även om myndigheten inte råder över dessa. Exempel på sådana styrmedel är skatter och handelssystem för utsläppsrätter. Det bör också nämnas att spelrummet för att arbeta med energifrågor är begränsat av EU-regler, direktiv o.s.v. vilket både hjälper och försvårar arbetet.

Ett exempel på område där mer systemstudier behövs är avfallsområdet där en rad frågor om resurshushållning, energi och miljömål möts. Detta för att nå en optimal hantering av avfall med hänsyn till resurser, klimat- och övrig miljöpåverkan. Transportsektorn med tillhörande energifrågor är också exempel på ett svårarbetat område. För ett ekologiskt hållbart transportsystem behöver Energimyndigheten arbeta för att integrera transport- och energifrågor på ett mer uttalat sätt.

Till sist ska nämnas att förändringar i sektorn är särskilt svåra att åstadkomma när de rör ett stort antal användare, som i fallet med transporter och småskalig vedeldning. Även om det är tekniskt och ekonomiskt motiverat att införa ny teknik kan andra insatser behövas då de här frågorna rör vid människors bekvämlighet och invanda mönster.

Utveckling och förtydligande av sektorsansvaret

Det är i framtiden önskvärt att miljöuppdrag bereds utifrån politikområdet energi av Näringsdepartementet. Som myndighet är det viktigt att i uppdragen få sin roll preciserad även om det är många myndigheter som arbetar mot gemensamma mål, en ekologisk hållbar utveckling. De gemensamma uppdrag som utgår till många myndigheter riskerar att bli luddiga och diffusa då de ska gälla så många olika politikområden. För att myndigheternas arbete ska bli effektivt krävs tydliga gränsdragningar mellan olika sakområden och mellan myndigheterna.

Ansvarfördelningen i miljömålsarbetet är detaljerad på vissa punkter²¹. Sektorsansvaret för hållbar utveckling saknar däremot preciseringar av sektorer och former för hur myndigheterna ska driva arbetet. Det har inneburit att det inte gått att bedriva sektorsarbetet utifrån det ursprungligt formulerade uppdraget. Därför har sektorsarbetet skett utifrån myndighetens instruktion och regleringsbrev. En vidareutveckling av skrivelserna i regleringsbrevet skulle underlätta arbetet. Sektorsmyndigheterna besitter unik kompetens och har stora kontaktnät som bör ses som en viktig resurs i svenskt miljöarbete. Via regleringsbrev eller instruktion bör myndigheterna inom sina politikområden få sektorsansvaret preciserat. Beslutet från 1998 om "Särskilt sektorsansvar för ekologisk hållbar utveckling" bör också inarbetas i myndigheternas instruktion eller regleringsbrev.

Samordning av olika uppdrag inom miljöarbetet

Energimyndigheten arbetar med de tre uppdragen i olika omfattning som tidigare nämnts. Sektorsansvaret kan sägas vara invävt i verksamheten och delansvaret för frågorna ligger på samtliga avdelningar på myndigheten. Ansvaret för miljömålsarbetet finns dock på avdelningen för systemanalys och ansvaret för miljöledningssystem på GD-staben. Internt sker en samverkan kring frågorna på myndigheten, men ingen formaliserad samordning. Diskussioner mellan de två ansvariga handläggarna förs regelbundet, men i och med att miljöledningsarbetet kommer att vävas in i myndighetens kvalitetsarbete är arbetsformerna under utveckling. De personer som varit inblandade i arbetsgrupper rörande miljömålen och framtagande av miljöutredning är insatta i frågorna. Information till övrig personal ges i begränsad omfattning och skulle kunna utvecklas.

Den miljöutredning som gjordes som grund inför framtagande av miljöledningssystem, hade miljömålen som utgångspunkt. Vidare är miljömålen till viss del integrerade i forskningsprogram o.s.v. då beslut tagits om att göra kopplingar till relevanta miljömål i programmen. Beskrivningar av påverkan på miljömålen av myndighetens arbete skulle dock kunna utvecklas vidare. Planer finns på att utveckla myndighetens arbete med miljömålen med fokus på projekt rörande knäckfrågor mellan olika miljöområden inom energisektorn. Exempel på sådana knäckfrågor är att vindkraften bidrar till klimatmålet men samtidigt leder till problem i landskapsbilden. Likaså bidrar användning av biobränslen till att vi når klimatmål men ger problem med luftföroreningar.

Myndighetens arbete i samverkan med andra aktörer har påverkan på miljömål och hållbar utveckling men begreppen kan vara svåra och diffusa att kommunicera. Istället är ofta uttalade mål att minska koldioxidutsläpp eller utsläpp av andra luftföroreningar. När det gäller verktyg i miljöarbetet medverkar myndigheten i framtagande av energiledningssystem som är en form av

²¹ Svenska Miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop 2000/01:130)

miljöledningssystem inom energiområdet. Ingen direkt samordning sker av de tre uppdragen i arbetet med aktörer.

När det gäller mål och handlingsplaner för de tre miljöuppdragen ser Energimyndigheten inget behov av att precisera miljökvalitetsmålen mer än vad som gjorts i delmålen och sektorsmål finns redan i de senaste energipropositionerna även om de inte är detaljerade. Vad gäller miljöledningssystemet finns i dagsläget endast övergripande mål, miljöpolicy och handlingsplan. Myndigheten redovisar årligen sitt miljömålsarbete i årsredovisningen och sitt arbete med miljöledningssystem i en separat miljöredovisning. I regleringsbrevet finns dock inget krav på redovisning av sektorsansvaret varför myndigheten inte gjort någon separat redovisning sedan 1999. Hela årsredovisningen utgör dock en sådan redovisning då myndighetens arbete kan sägas vara just arbete för en hållbar utveckling.

Förbättrad samordning av de tre miljöuppdragen

De 15 miljökvalitetsmål som antagits av riksdagen är en grund för hela Sveriges miljöarbete. Sektorsmyndigheterna hade redan innan miljömålen beslutades ett särskilt ansvar för att driva arbete för en ekologiskt hållbar utveckling och miljömålen kan ses som en precisering av den ekologiska dimensionen i hållbar utveckling. Miljöledningssystem fungerar som ett verktyg för att nå miljömål, traditionellt vad gäller direkt miljöpåverkan. Önskvärt vore dock att systemet kunde användas för indirekt påverkan av verksamheten och på så sätt skulle sektorsarbetet för en hållbar utveckling (precisering i miljömålen) på myndigheter kunna följas upp.

Sektorsmyndigheternas roll i miljömålsarbetet (Miljömålsrådets uppföljning, utvärdering m.m.) bör preciseras då flera av myndigheterna deltar i detta arbete utan direkt ansvar för miljömål eller s. k. grundläggande värden. Energimyndigheten menar att miljöarbete inte bara får handla om uppföljning och utvärdering. Istället bör ett ökat fokus läggas på det åtgärdsarbete som bedrivs inom sektorena, ett arbete som i hög grad har bäring på strategier som "effektivare energianvändning och transporter".

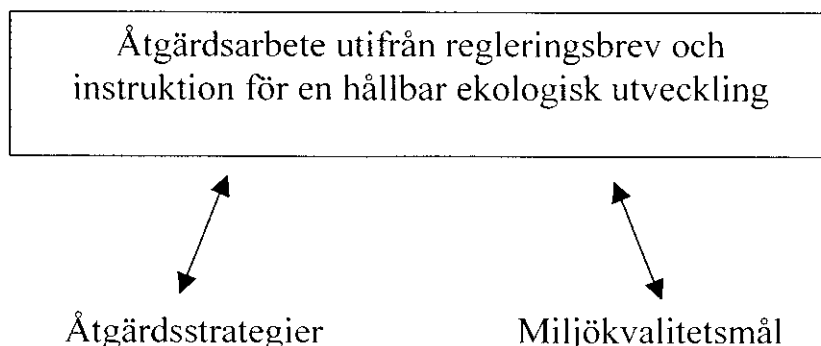
Naturvårdsverket har flera roller i miljösammanhang. Dels spelar det en viktig roll som målsansvarig myndighet för 9 av de 15 miljökvalitetsmålen, dels har det en samordnande roll i arbetet med det särskilda sektorsansvaret. Dessa roller behöver analyseras vidare och arbetsfördelningen mellan Naturvårdsverket och övriga sektorsmyndigheter behöver klargöras och preciseras.

Energimyndigheten skulle föredra att få ett samlat uppdrag med sektorsansvar och miljömål, där preciseringar av sektorsuppdraget görs för att sedan kunna arbeta med detta sektorsansvar för att nå miljömålen (figur 1). De tre miljöuppdrag som finns idag berör liknande frågor och skapar förvirring då de inte är tydligt

avgränsade. Dessutom krävs en gallring och precisering för att frågorna ska få ökad vikt och trovärdighet hos medarbetare på Energimyndigheten.

Arbetet med miljöledningssystem är svårare att foga samman med de två andra uppdragen. För att det skulle kunna bli ett gemensamt uppdrag av de tre krävs att miljöledningssystemet används för att följa upp den indirekta miljöpåverkan av myndighetens arbete. Det krävs ett omfattande arbete för att sätta upp interna miljömål för verksamheten och sen följa upp och revidera dessa. Energimyndigheten arbetar istället med att införa ett kvalitetsledningssystem där bland annat miljöaspekterna är integrerade.

Om sektorsansvaret och miljömålsarbetet samordnas i regleringsbrevet skulle arbetet bli effektivare. Dessutom skulle rapporteringen bli tydligare och bestå i en beskrivning i årsredovisningen av det sektorsarbete som bedrivits och hur det påverkat miljömålen.

Figur 1. Energimyndighetens förslag om framtida samordning mellan uppdrag i arbetet för att nå en hållbar ekologisk utveckling

Bilaga 1 Energisektorns miljöpåverkan och Energimyndighetens arbete med de tre miljöuppgifterna

Energisektorns miljöpåverkan

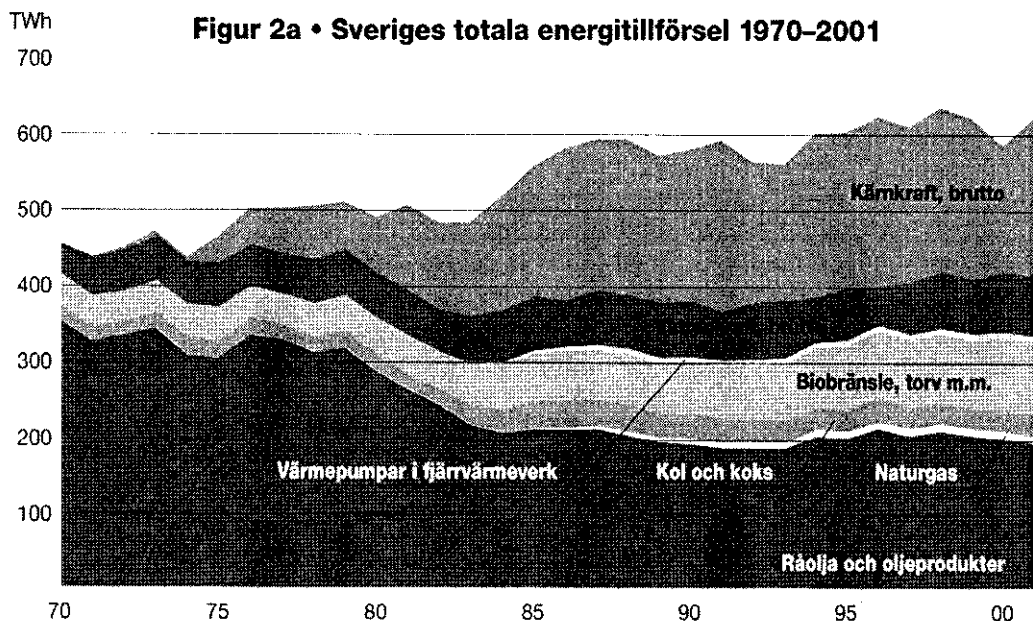
Energimyndigheten har gjort tolkningen att ansvaret för att verka för ekologiskt hållbar utveckling gäller *energiesektorn* inom områdena *tillförsel, distribution, omvandling och användning av energi*. Sektorn är alltså i detta sammanhang väldigt bred och i sig sektorsövergripande då näringsgrenarna industri, transporter, bostäder och servicesektorer ingår.

Miljöeffekter från tillförsel, distribution, omvandling och användning av energi kan kopplas till samtliga miljömål i större eller mindre utsträckning. De mest betydande miljöeffekterna är relaterade till utsläpp från förbränning av bränslen. Dit hör ökningen av växthusgaser i atmosfären, nedfallet av försurande ämnen och utsläppen av hälsovådliga eller miljöstörande föreningar i rökgaser och avgaser. Det är detta som är bakgrunden till att regeringen har pekat ut fyra miljömål som är mest förknippade med sådana miljöeffekter och som är särskilt prioriterade för Energimyndigheten. De fyra utpekade miljömålen är *Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning* och *God bebyggd miljö* men energiesektorn har beröring med flertalet av de 15 miljö kvalitetsmålen. Då energiesektorns miljöpåverkan många gånger spänner över flera miljömål är det svårt att göra en uppdelning utifrån miljömålen.

Sveriges energitillförsel

Som bakgrund till miljöproblemen förknippade med energifrågor är det viktigt att känna till hur Sveriges energitillförsel ser ut. Elproduktionen i Sverige sker främst med vattenkraft och kärnkraft, knappt 50 % av vardera. Bränslebaserad kraftproduktion står för några procent medan vindkraft står för mindre än en procent av elproduktionen.

Sverige är i dagsläget beroende av stora mängder fossila bränslen som måste importeras, eftersom brytvärda tillgångar av kol, olja och naturgas saknas. Olja utgör den helt dominerande delen. Tillförseln av fossila bränslen har dock minskat kraftigt sedan 1970 (figur2).

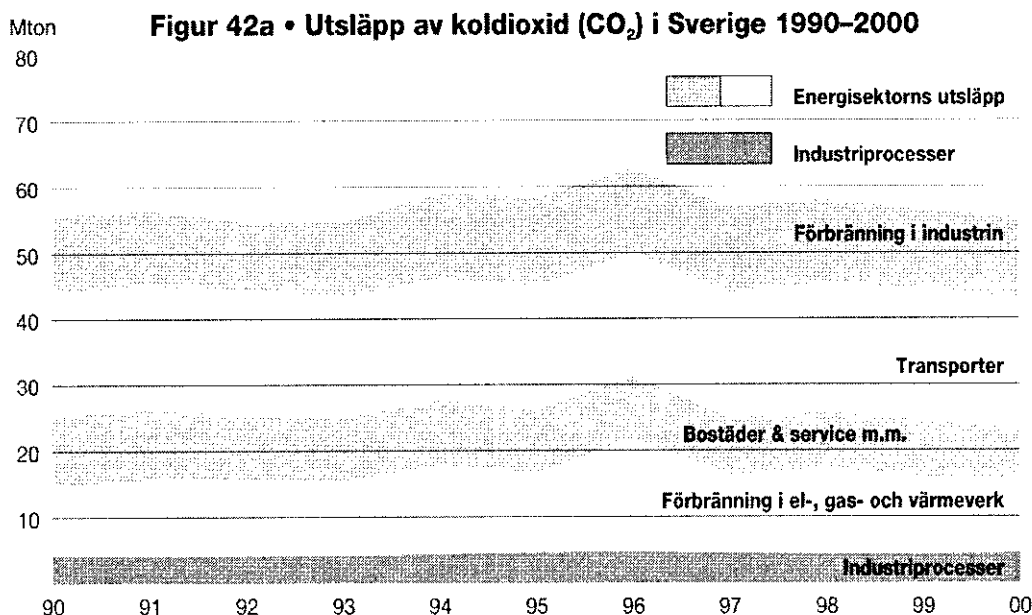
Figur 2. Sveriges totala energitillförsel 1970-2001²²

Bioenergi är till största delen en inhemsk energikälla. Bioenergin utgörs till större delen av industrins biprodukter, främst bark, spån och svartlut (en energirik biprodukt vid framställning av kemisk pappersmassa).

Växthuseffekten och målet Begränsad klimatpåverkan

Den viktigaste antropogena växthusgasen är koldioxid. Andra gaser som bidrar till växthuseffekten är till exempel metan, dikväveoxid, marknära ozon samt de s.k. industrigaserna. Dessa gaser ger per kg utsläpp ett större bidrag till växthuseffekten men på grund av de låga halterna av dem i atmosfären utgör de inte ett lika stort problem som koldioxid. Utsläppen av koldioxid härstammar främst från förbränning av fossila bränslen inom olika sektorer (figur 3).

²² Energiläget 2002 (ET 18:2002)

Figur 3. Utsläpp av koldioxid i Sverige 1990–2000²³

Sverige har ett åtagande att inte öka sina utsläpp av växthusgaser med mer än 4 % enligt EU:s interna bördefördelning i Kyotoprotokollet. Sverige har dock antagit ett nationellt mål som innebär en minskning av utsläppen med 4 % från 1990 års nivå som ett medelvärde under 2008–2012.

Luftföroreningar och målet Frisk luft

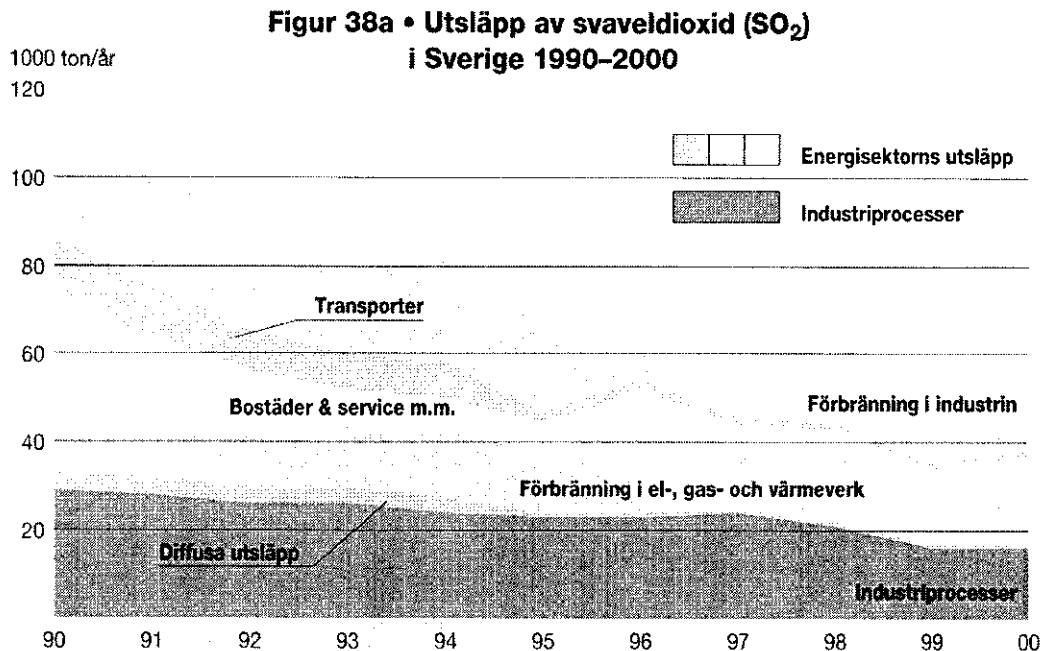
Det finns en rad luftföroreningar som har negativa effekter på människors hälsa. Särskilt i tätorter kan höga halter av luftföroreningar leda till lufttrörsbesvär och allergier samt på längre sikt även cancer. Bland luftföroreningar som orsakar hälsoproblem kan nämnas kväveoxider och marknära ozon. Även en del flyktiga organiska ämnen och partiklar som är mindre än 10 mikrometer (PM10) utgör ett problem. Luftföroreningar som är försurande påverkar också bland annat byggnader genom att nedbrytningen av materialet påskyndas. Dessutom bidrar föroreningar som kväve- och svaveldioxider till försurning.

I tätorter orsakas höjda halter av kväveoxider, partiklar och flyktiga organiska ämnen i luften av utsläpp från trafik, industri och uppvärmning av bostäder. Eldning av ved och andra biobränslen ger utsläpp av flyktiga organiska ämnen och partiklar och i områden med ett stort inslag av småskalig vedeldning kan luftproblemen vara stora.

²³ Energiläget 2002 (ET 18:2002)

Försurning och målet Bara naturlig försurning

Sedan början av 1970-talet har försurningen varit ett av de mest uppmärksammade miljöproblemen i Skandinavien. Den främsta orsaken till försurningsproblemen är utsläpp av svavel i form av svaveldioxid som kommer från industriprocesser, transporter och förbränning av olja. Utsläppen har minskat kraftigt under senare år (figur 4) beroende på minskad oljeanvändning och minskad svavelhalt i olja.

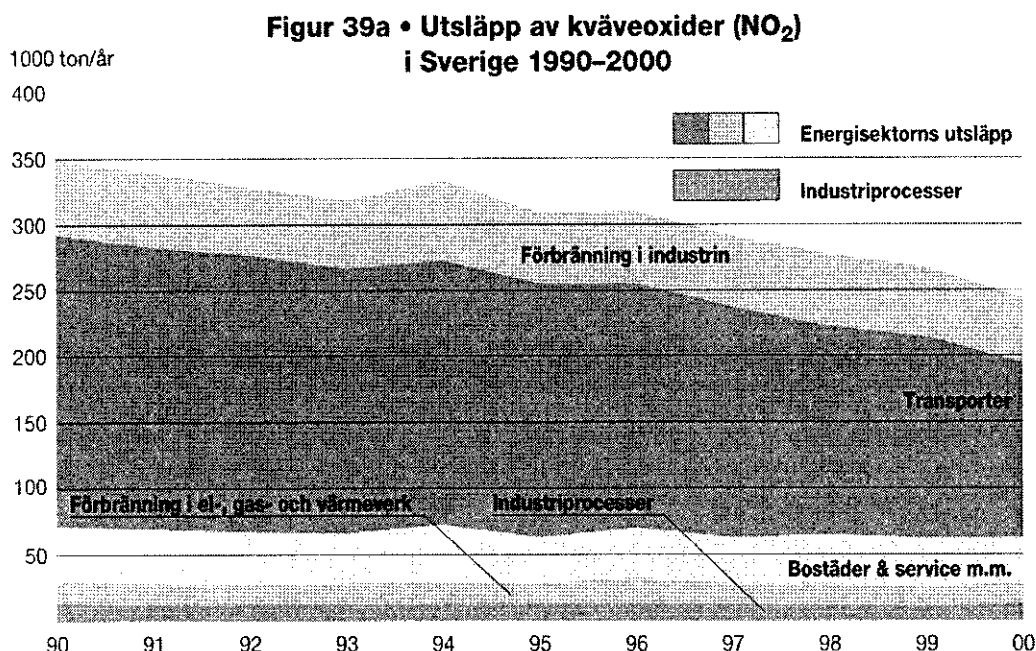

Figur 4. Utsläpp av svaveldioxid i Sverige 1990–2000²⁴

Utöver svaveldioxid bidrar även kväveoxidutsläpp till försurning. Kväveoxiderna bidrar också i hög grad till ett annat stort problem, övergödning.

Den största delen av kväveutsläppen härstammar från jordbruket, bland annat i form av ammoniak från djurhållning och läckage av kväve från gödselmedel, men tillskottet från energisektorn i form av kväveoxider är tillräckligt stort för att ge ett markant bidrag (figur 5).

²⁴ Energiläget 2002 (ET 18:2002)

Figur 5. Utsläpp av kväveoxider i Sverige 1990–2000²⁵

Utsläppen av kväveoxider har inte minskat i samma utsträckning som utsläppen av svavel men under de senaste åren har trenden gått åt rätt håll, framför allt beroende på införandet av katalytisk avgasrening på bilar. Den överlägset största andelen av kväveoxidutsläppen kommer fortfarande från fordonstrafik.

Energianvändning och målet God bebyggd miljö

Under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö finns främst två delmål som berör energisektorn. Delmål 1 handlar om hur *energianvändningen skall effektiviseras*, hur *förnybara energiresurser skall tas till vara* och hur *utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft skall främjas*.

Det finns stora möjligheter att ytterligare begränsa den negativa miljöpåverkan som är direkt relaterad till industrins energianvändning. Detta genom effektivisering och ökad andel förnybara bränslen. Industrins miljöpåverkan kan lämpligen koncentreras till de fyra energiintensiva branscherna ”skogen, kemin, gruvorna och stålet”.

Transportbehovet förefaller fortsätta att öka. Möjligheterna att minska energibehovet för ett givet transportbehov är i huvudsak:

- bättre lastutnyttjande
- smidigare trafikflöde
- effektivare motorer
- byte till energisnålare transportslag

²⁵ Energiläget 2002 (ET 18:2002)

Det finns betydande potentialer i var och en av dessa, enskilt eller i kombination. Möjligheterna att minska miljöeffekterna sammanfaller till stor del med möjligheterna att minska energibehovet.

Delmål 2 handlar om att *miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler ska minska* och vara lägre år 2010 än år 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska.

Bostäder och lokaler värms i regel med olja, el (ibland via värmepump), ved eller fjärrvärme. Användningen av fjärrvärme ökar på oljans bekostnad. Fjärrvärme produceras i ökande utsträckning med biobränslen. Därmed minskar sektorns bidrag till utsläppen av växthusgaser. El används vidare i ökande utsträckning för drift av belysning, apparater m.m. i bostäder och lokaler.

Den i särklass största miljöpåverkan i övrigt kommer från småskaliga vedpannor trots att de står för en liten andel av uppvärmningen. Äldre vedpannor ger betydande utsläpp av kolväten, dock inte lika höga som transportsektorn.

Energimyndighetens arbete med de tre miljöuppgifterna

Miljöledningssystem

I arbetet med att utforma ett miljöledningssystem för Energimyndigheten har följande delar genomförts:

- Miljöutredning
- Miljöpolicy, övergripande miljömål och handlingsplan
- Krav på redovisning av miljöhänsyn som en del av besluten avseende stödärenden
- ”Riktlinjer för upphandling” där det anges att miljökrav ska ställas vid inköp av produkter och tjänster då det är relevant

Energimyndigheten arbetar nu med att integrera ett miljöledningssystem i kvalitetsarbetet.

Miljöutredning

Miljöutredningen som genomfördes under 2001-2002 visar att en stor del av myndighetens miljöpåverkan är indirekt, d.v.s. påverkan på miljön sker genom att forskning bedrivs, stöd och bidrag betalas ut o.s.v. till gagn för miljön.

Miljöutredningen visar att många miljökvalitetsmål berörs i såväl positiv som negativ riktning vid en förändring av Sveriges energisystem. Även om Energimyndighetens arbete som huvudsaklig inriktning har att minska klimatpåverkan (och därmed även verka för ett uthålligt energisystem) är det angeläget att beakta övrig miljöpåverkan. Miljöutredningen har legat som grund till den miljöpolicy och tillhörande övergripande miljömål som tagits fram för Energimyndigheten under år 2002.

Energimyndighetens miljöpolicy

Energimyndigheten har en nyckelroll i att verka för utvecklingen av ett uthålligt energisystem, som ger Sverige en framträdande plats i det globala klimatarbetet.

Energimyndigheten ska

- genom sin verksamhet bidra till en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Inom de områden där Energimyndigheten har ett särskilt ansvar som sektorsansvarig myndighet för ekologisk hållbar utveckling ska Energimyndigheten aktivt verka för att de nationella miljömålen nås på det mest kostnadseffektiva sättet
- verka för ett miljöanpassat energisystem som medför god hushållning med naturresurser och minskade emissioner av klimatpåverkande gaser och andra miljöstörande ämnen
- inom ramen för gällande regelverk genom sin verksamhet verka för en miljöanpassad utveckling. Detta sker genom att:
 - miljöaspekter beaktas vid prioritering av Energimyndighetens insatsområden
 - projektets totala miljöpåverkan beaktas och vägs in i beslutet vid behandlingen av enskilda projektansökningar.

Energimyndighetens övergripande miljömål

Energimyndigheten har formulerat ett övergripande miljömål utifrån miljöutredningen. Energimyndigheten vill påpeka att de övergripande målen för myndighetens verksamhet är miljörelaterade.

Energimyndighetens verksamhet ska bidra till att miljökvalitetsmålet för Begränsad klimatpåverkan kan nås på det mest kostnadseffektiva sättet.

Handlingsplan för Energimyndighetens miljöarbete

Energimyndigheten har beslutat om en handlingsplan för myndighetens miljöarbete. Miljöhänsyn ska integreras i de processer som ingår i myndighetens kvalitetsledningssystem.

Miljöhänsyn ska vägas in i beslutsunderlaget där det är relevant innan ett beslut fattas om

- ekonomiskt stöd
- utveckling av nya program
- remissyttranden
- utredningar.

Miljöhänsyn relateras till miljökvalitetsmålen och ska innehålla både positiv och negativ miljöpåverkan. Modell för miljöbedömningar ska tas fram.

Den interna verksamheten ska miljöanpassas. Åtgärder med inriktning på problemområden:

- Miljöhänsyn vid upphandling av varor och tjänster
- Miljöhänsyn i samband med tjänsteresor
- Förbrukning av papper

Personalen informeras och utbildas. Information ges i samband med att nya anvisningar/riktlinjer tas fram. Utbildning anpassas till personalens behov och arbetsuppgifter.

Särskilt sektorsansvar för ekologiskt hållbar utveckling

Energimyndigheten lämnade i september 1999 en lägesredovisning vad gäller det särskilda sektorsansvaret för ekologisk hållbar utveckling till regeringen.

Myndigheten arbetar på många olika sätt i kontakt med "energisektorn" för att bidra till att nå miljökvalitetsmålen men direkta sektorsmål med miljökoppling är inte utarbetade. Däremot innehåller energipropositionen 2001/02:143 en rad mål med miljökoppling.

I lägesrapporten

- definieras energisektorn enligt följande:

”Energimyndighetens sektorsansvar när det gäller ekologiskt hållbar utveckling omfattar tillförsel, distribution, omvandling och användning av energi.”

- beskrivs myndighetens roll i sektorn och förhållande till andra myndigheter (Boverket, Byggforskningsrådet, Konsumentverket, NUTEK, Kommunikationsforskningsberedningen, Vägverket)
- beskrivs Energimyndighetens möjligheter att påverka utvecklingen för ett ekologiskt hållbart samhälle
 1. Påverkan genom val av inriktning för nya forsknings- och utvecklingsprogram samt prioritering av projekt
 2. Miljöbedömning vid beslut om stöd i enskilda ärenden
 3. Föreskrifter
 4. Information och rådgivning
 5. Utredningar
 6. Miljöledningssystem
- beskrivs omfattning av arbetet med ekologiskt hållbar utveckling
- beskrivs pågående verksamhet (Åtgärder för att nå de kortsiktiga energipolitiska målen, Långsiktig utveckling av energisystemet, Myndighetsuppgifter samt Utredningar och information)
- redogörs för det fortsatta arbetet för ekologiskt hållbar samhälle

Lägesrapporten visade att ***i några avseenden behöver arbetet utvecklas ytterligare för att myndigheten fullt ut skall uppfylla sektorsansvaret för ekologiskt hållbar utveckling.*** Ett miljöledningssystem kommer att införas och kommer att innebära att det interna miljöarbetet får en bättre struktur och bör även innebära att arbetsformerna för det externa arbetet utvecklas.

I direkt miljörelaterade program finns rutiner för att beakta frågor kring ekologisk hållbarhet. När det gäller ***program som kan vara miljömotiverade men där verksamheten som sådan inte har direkt miljöfokus finns anledning att utarbeta rutiner för att beakta miljöhänsyn inför projektbeslut.*** Energimyndigheten bedömer att det kan ske genom översiktliga miljökonsekvensbedömningar av enskilda projekt eller genom analys av projektens miljörelevans.

Miljömålsarbete

Som representant i Miljömålsrådet deltar Energimyndigheten i möten med beredningsgrupper och arbetsgrupper under dessa. Under år 2003-2004 kommer mycket arbete att genomföras för att ta fram en fördjupad utvärdering av de 15 miljö kvalitetsmålen. Den fördjupade utvärderingen kommer sedan att utgöra en grund för en ny miljöproposition år 2005.

Energimyndigheten har under 2002-2003 arbetat tillsammans med Naturvårdsverket med att ta fram den fördjupade utvärderingen av Begränsad klimatpåverkan. Samarbetet med Naturvårdsverket kring klimatfrågor kommer att

fortsätta under år 2003-2004 i och med regeringsuppdraget kring kontrollstation 2004. Myndigheten har dessutom medverkat i arbetsgrupper kring olika delmål under God bebyggd miljö. Energimyndigheten har under våren 2003 läst och kommenterat material till den fördjupade utvärderingen samt till en årsrapport (De Facto 2002).

Energimyndigheten har under året tagit fram en miljömålsrapport som visar vilket arbete myndigheten utför med koppling till miljömålen, "Miljömålsrapport 2002- bidrar Energimyndigheten till att uppfylla de 15 svenska miljökvalitetsmålen?"²⁶. Rapporten har också överlämnats till Miljömålsrådet som ett underlag kring energifrågor till den fördjupade utvärderingen.

Energimyndigheten har en budget för miljömålsinriktat arbete och myndigheten avser bland annat att driva projekt som belyser konflikter/samverkan mellan olika miljömål och samhällsmål på energisidan.

²⁶ Miljömålsrapport 2003- bidrar Energimyndigheten till att uppfylla de 15 svenska miljökvalitetsmålen? (ER 7:2003)

Energimyndigheten

Statens energimyndighet • Box 310 • 631 04 Eskilstuna

Besöksadress Kungsgatan 43

Telefon 016-544 20 00 • Telefax 016-544 20 99

stem@stem.se • www.stem.se